

Huber András

Halpástétom

Körülnézett a szobában: minden rendben. Befejezte a takarítást, megpihenhet. A könyveit míg egyenként megtörölte, ráment a délelőtti. Hihetetlen, mennyi por gyűl össze, holott rendszeresen forgatja őket. Az olvasáshoz sosem lesz hűtlen! Meg is írta nemrég a fiának, lám, miközben a vele egyidős vén nyomdászok, egykori kollégái a kocsmákat bújják vagy a televízió előtt bóbiskolnak, addig ő a könyvek lapjain keres magának maradandó élményt. Jani azonban nem reagált erre, ami — vallja be, ne vallja? — szíven ütötte. Mivel a fián kívül nincs más hozzátartozója, elhunyt után mi lesz ezzel a sok könyvvel? Antikvárius kezére kerül vagy a szemétkébe? Habent sua fata libelli, bizony különös némelykor a könyvek sorsa...

A szekrényen álló fényképhez cammogott, nézegette Helgát. Jóllehet a leány idegen föld szülötte, mégis beszél magyarul, sőt ír és olvas. A fényképen keze írása: „Apusnak, szeretettel”... Hátha ő majd becsben tartja a polcokon sorakozó hatalmas szellemi örökséget. Janinak nincs ideje olvasásra, nem is lesz, egy nemzetközi számítógép-gyártó alkalmazottja, s az élete hajsza, márpedig a betűkhöz nyugalom és csend kell. Ahány könyv, annyi szelete a létnek!... És Helga? Nagyszülei még a háború végén sodródtak itthonról nyugatra, az anyanyelvüket viszont mindvégig megőrizték — ez jó jel —, sőt, tovább is adták. Unokájuk szép leány, egy kicsit molett, talál Janihoz, aki szintén testes. Legyen szerencsés a házasságuk! Megtelefonálták, ha nem vesztegelnek sokat a határon, alkonyat előtt már megérkeznek, s miután kirakódnak a hotelben, azonnal hozzá sietnek. Azonban miért mennek szállodába? Ezen újra eltöprengett, a fejét csóválta. A szülői ház — két szoba, konyha — talán kevés számukra? Kissé görnyedten, a fáradtságtól félig lehunyt szemmel figyelte Helga mosolygós arcképét, majd amikor észrevette a lány szeme alatt a kialvatlanság megbúvó sűrű karikáit, a homloka kisimult: hát persze, a jegyesek nemigen töltik pihenéssel az éjszakákat...

A konyhában is minden fénylett. A tányérok, poharak előkészítve, a hűtőszekrény feltöltve étellel. Szinte egész nyugdíját elköltötte az üzletekben, de nem számít, a fiát öt éve nem látta. Számottevő idő ez egy halandó életében, különösen, ha az már vénember. Szegény Kató most lelkendezne, ha Janit karjába ölelhetné, Kharón azonban még senkivel nem evezett vissza a túlpartról...

Emlékei közeledtek, tépett felhők. Janika rövidnadrágos. Kató a gyalogjárón fekszik, véres. Virágok. Az idő három nap alatt rettenetesen felgyorsult. Janika immár pantallóban áll az anyja temetésén. Gyertyák. Aztán újra Kató hangja, a

távolból suttog: hagyd a könyveidet, törődj a fiaddal, de ne légy szigorú hozzá!... Észre sem vette, elszenderedett a konyhaszéken. Háta a falnak dőlt, feje féloldalra. Hortyogott, nehézkesen szedte a levegőt, lába időnként megmegrándult. Ilyenkor az asztalon a poharak összekoccantak.

Fölriadt. A telefonkészülék kitartóan csengett. Elszédült, amint beleütközött az előszobaajtóba. A félhomályban a kagyló mellé nyúlt, hol van? Vajon ők keresik, a délután már estébe fordult?

— Apus — hallotta Jani hangját —, megérkeztünk. Fél óra múlva karjaidba zárhatod Helgát. Most éppen zuhanyoz. Kérlek, ne ijeszd el, légy kedves hozzá!

— Hogyne, hogyne — lihegte izgatottan, mire a telefon kattant.

Lélekszakadva igyekezett a fürdőszobába, azután a ruhásszekrényhez. A lábai alig bírták. — Elaludtam — dohogta —, hogyan tehettem? Ciceró, segíts! Mit mondtál: saját ügyetlenségéből tanuljon az ember?... — Miközben magára öltötte a fiatalok tiszteletére vásárolt fehér inget, a feje a könyvszekrény felé fordult. — Ciceró műveit kellene a főhelyre tenni, hátha megakadna Helga tekintete rajtuk! Vagy mégsem? Esetleg József Attilának örvendene jobban, németországi neveltetése miatt netán Goethének? — Nadrágja még mindig a kezében lógott, amikor fölberregett az ajtócsengő. Gyorsan belebújt.

Előbb Jani lépett be, szilvakék szalaggal átkötött, nagy dobozt tartott kezében. Úgy mosolygott, mint régen, csak az arcvonásai lettek mélyebbek. Aztán Helga is megjelent az ajtókeretben, pihegett, tekintetében kíváncsiság ült.

— Apus — mondta Jani —, végre láthatlak. Hogy vagy? — Megölelte az apját, a hátát ütögette, majd fürgén maga mellé vonta Helgát. — A menyasszonyom, ismerd meg!

— Apus — mondta Helga is, és kétoldalt megcsókolta az öregember arcát. Meglengette nejlontasakját: — Könyv — magyarázta sietve, és mint aki betanulta a szöveget, gyorsan megismételte: könyv és újságok...

Friss nyáresti levegő tódult utánuk a lakásba. Érkezésükkel az öreg ház mintha megfiatalodott volna. Körbejárták a szobákat. Jani megmutatta menyasszonyának, hol állt gyermekkorában az ágya. A konyhába is bekukkantottak, aztán körülülték a szobában a nagy ebédlőasztalt. Helga az egész falat betöltő könyvszekrényt bámulta, hallgatott. Kissé feszengett a székén.

— Látom, itt minden változatlan — állapította meg a fiatalember, és ő is a könyvekre nézett. — Sosem kérdeztem, mindegyiket elolvastad?

— Elejétől végig — válaszolta az apja, s erről eszébe ötlött, a nejlontasakot az ágyon hagyta. — Ciceró, miért nem figyelmeztettél? Miként feledhettem ott? Még megneheztenek érte. — Kényszeredett fürgeséggel a tasakhoz lépdelt.

— Később bontsd fel — mondta a fia —, hagyd meglepetésnek! Helga vásárolta neked a kölni vasútállomáson. A könyvcsomag az ő ajándéka, én élelmiszert hoztam.

— Miért költekeztetek? Megírtam, nálunk is kapható bármi, csak pénz legyen hozzá.

Alighogy kiejtette a száján, rájött, ismét hibázott. Minek panaszkodni? — Ciceró, hol vagy, segíts már! — Megpróbálta elterelni a szót, a fiatalok hogyléte felől érdeklődött, Jani mégis megkérdezte:

— Ugye, kevés a nyugdíjad?

— Hagyjuk — legyintett, és töltött a poharakba. — Előbb kóstoljatok bele a szilvalébe, aztán tálalok és vacsorázunk. Ma én leszek a pincéreték, baksist azonban nem kérek.

Nevettek, csak Helga mosolygott kényszeredetten. A munkahelyére gondolt. A lámpafényben a szeme alatti karikák elmélyültek. Tegnapelőtt még az Esther und Stephan-ban dolgozott éjfélig. No meg az utazás is kifárasztotta, a sok új élmény.

— Feszés a munkaritmus nálunk, görnyedezünk napestig, de legalább van látszatja — magyarázta a fiatalember, és megtapogatta a pénztárcáját. — A lakásunk elkészült, s miután visszatérünk, szép esküvőt tartunk. Apust is oda várjuk.

Az öregember ezt már nem hallotta, éppen két teli tálcát cipelt be a konyhából.

— Svédasztalt csinálunk — mondta lelkendezve, és újra megfordult.

— Segítség!? — pattant fel ültéből ekkor Helga, és mindkét kezét előrenyújtotta.

Az öreg megtorpant, kevés híján felbukott az ijedségtől.

— Mi történt?

— Semmi — válaszolta Jani higgadtan —, csak azt kérdezi, segíthet-e?

— Köszönöm, nem, évek óta boldogulok egymagamban, megszoktam — háritott az öregember, miközben Ciceró a fülébe súgta: azért mégis szorgoskodhatna, hiszen nincs háziasszony...

Helga visszazöttyent a helyére, és a zsúfolásig megrakott tányérokot vette szemügyre. Sonkaszeletektől, karikára vágott főtt tojástól, kolbásztól, rántott hústól, köménymagos sajt-kockáktól, duzzadt olajbogyóktól és még sok minden mástól roskadozott az asztal. Hosszúkás, műanyag tálban apró, pácolt halak úszkáltak csillogó, olajos lében. Akkor is azokat fixírozta, amikor felhajtotta az erős szilvalét.

— Az én Apusom, mein Vater, megtanított pasztás halat csinálni. Haben Sie Heringe?

— Nincs, nem halászok — válaszolta az öreg némileg meglepődve.

— De konzervben?

— Nincs — ismételte meg, immár nyomatékkal. Kissé furcsálta, hogy jövődöbeli menye, komolyabb témák, például a könyvek fontossága helyett, ilyen számársággal kapcsolódik be a beszélgetésbe. — Miért kell pástétomféléről fecsegni?

— Kár — folytatta Helga —, én szívesen csinálni nektek, a pasztás hal nagy egészség!

— Helgácska jól főz — igyekezett a menyaszonya segítségére a fiatalember —, a halpaszta pedig valóban kész egészség: foszfort tartalmaz. — Töltött a poharakba. — A találkozásunkra!

Koccintottak, ittak. Az öreg közben azon tűnődött: nem fogyasztanak-e túl sokat az italból?

— Lenyomtatni! — koppantott párnás ujjával az asztalra Helga, és feltűzött villájára egy pácolt halacskát. Amint majszolgatta, tokája fel-alá mozgott.

Jani egy szelet sonkával kezdte, jóízűen falatozott. Aztán megkóstolta a kolbászt is, majd utánakapott egy elugró olajbogyónak, amin mindannyian nevettek. — Lökd bele — nyújtotta feléje a hamutartót az apja.

— Hansi nem dohányozni — rázta meg a fejét Helga.

Az öreg ezt nem értette. Babrálni kezdte rövid, ősz szakállát.

— Ki az a Hansi?

Jani lesütötte a tekintetét, a szeme már csillogott a szilvalétől.

— Így szólít, az édes!

Összecsókolóztak. Az öregember tapintatosan elfordult pár pillanatra, és Ciceróra gondolt.

— Jó, hogy szeretitek egymást.

Azok bólintottak. Kihörpintették maradék italukat. Újra töltöttek.

— Nehogy megártson — ijedezett az öreg, és a pálinkásüveget arrább tolta. Megpróbálta a könyveire terelni a szót, de hiába.

— Erős — hangoskodott Helga —, a bárban, ahol én dolgozni, ilyen nem inni. Az én Apusom, mein Vater, figyelmeztetni engem: erdélyi szilvától tűz lenni a szájban. Ő ezt még Grossapustól tudni... — Kitátotta és kezével legyezni kezdte a száját, a másik kezével a térdét csapkodta. — Herr Ober — gurgulázott —, pincér úr, bitte Mineralwasser! Ásványos vizet kérni...

Az öregember az üveg felé nyúlt, de kezét félútról visszahúzta. A könyvszekrényre nézett, majd a fiára.

— Tölts helyettem, a te menyasszonyod, nemde?

— Natürlich! — válaszolta szolgálatkészen Jani, és csak megkésve tette hozzá: természetesen...

Az öreg lebiggyesztette az ajkát.

— Danke — mondta némi iróniával, és tenyerét, amely viszketni kezdett, a nadrágjához dörzsölte.

Csend borult közékük. Helga kortyolt. Egyikük sem szólt semmit, a szárazsüteményekből csipegettek felváltva. Egy kemény fedelű, agyonforgatott, zöldes könyv ekkor váratlanul leborult a könyvszekrényről. Bizonyára ferdén állt. Az öregember azonnal felismerte. Nyögve odaugrott, de Helga megelőzte. Olvasni kezdett, nehézkesen szótagolta: Ci-ce-ró... Amint befejezte, szelíden leendő apósára nézett, és megsimogatta annak az arcát.

— Én jól tudni magyarul. Mind elolvasni én ezt a te sok könyvet.

Most másféle csönd ülte meg a helyiséget. Az öregember ellágyult, szemében könny csillant. A pálinka tette vagy a hallottak? Rég várt egy hasonló megnyilatkozásra, bár kissé helyesebb megfogalmazásban. Korábbi helytelenítése szertefoszlott.

— Majd egyszer — sóhajtotta. — Majd egyszer, addig még tanulni... Sok könyvem van, sokat kell tanulnod. — Hitte, amit mondott, azaz hinni vélte. Olyan közel álltak egymáshoz, hogy érezte a lány testéből kiáradó melegséget. A gömbölyded karok átfogták a vállát. Amikor felnyitotta szemét, Helga ismét az asztalnál ült.

— Én elolvasni minden címet — józanította ki a leány hangja, mire újabb könyv borult le a polcra: „Közeledések, megtorpanások”... Nem nyúlt hozzá — Ciceró, ne dobálózz! —, visszaült ő is a székére. Megdöbbenve látta, Helga egy Ady-kötetet tart a kezében, s kíváncsian lapozza.

— Vajon hol lenni?

— Mi? — kérdezte Jani rosszat sejtve.

— A Mutter tyúk, amit ez a nagy költő írni...

Peregtek a könyv lapjai. A fiatalember tekintete az apját kereste. Az megvonta a vállát, mintha nem értené, hogy miről van szó. Erre Helga elégedetlenül legyintett, majd felemelkedett, és mint egy kisdíák, meghajtotta magát. A jelenlevők meglepetésére kissé németes akcentussal ugyan, de helyes magyar szóhasználattal szavalni kezdett: „Ejh mi a kő! Tyúk anyó, kend / A szobában lakik itt bent?”... — Ismét meghajolt, körülnézett, várta a tapsot. Mivel az elmaradt, magyarázatba kezdett: — A kölni Magyar Házban tanulni... Szép vers, ugye Hansi, Ady nagy költő lenni? Én nem érteni jól, de azért szép... Wie heisst „kend” auf deutsch?

Jani elpirult, a füle is vöröslött. Az apjára nézett, várta, hogy elkomorodjon, de az öreg csak kesernyésen mosolygott.

— Az Anyám tyúkját nem Ady Endre, hanem Petőfi Sándor írta.

— Igen, igen, Petőfi — bólogatott helyeslően Helga —, mindegy, ő is nagy költő... — Elégedetten a vőlegénye vállára hajtotta a fejét —, mein Bräutigam...

Az öregember széttárta a karját, fejét megbillentette néhányszor, mint aki már kiegyezett önmagával.

— Isten áldása rátok! — mondta és a verseskötetel a könyvszekrényhez lépdelt. Visszahelyezte Adyt a polcra. Még ácsorgott egy keveset ott, elmélázott. A könyveit nézte. Aztán elhunyt feleségére gondolt, Katóra, és anélkül, hogy Ciceróval konzultálna, visszacamogott az asztalhoz. Kijelentette:

— Holnap halpástétomot készítünk vacsorára, de előbb vásárolunk hozzá egy jó nagy heringet!

Czirják Edit

Hóolvadás

csak zúdult áramlott a
hó a hegytetőkről
völgyek ölén leszaladt
s én alátemettem magam —
itt leszek most már olvadásig
lelkem hólepelre vágyik
itt talál idejekorán a
virághabos tavasz

Istenarc

Egy istenarcot véltem fölfedezni benned,
de nem fogadott más, mint álarc s félelem.
A szférák zenéje lágyan fülembé csengett —
tudod, gyászba borult a történelem.

Sírva sír és keserű gyötrelmeit féli,
akárcsak egykor vajúdó szülőanyánk.
Fekete ruhába öltözött félelmek
gyász-színű, fekete, fekete ruhák.

Egy istenarcot véltem fölfedezni benned,
szeretet-sugárzó, ragyogó fényforrást...
Te az élet vizét fagyasztod be előttem —
kínos aggodalmad merő álarc és gyász.

Mint tengeri kagyló, mely rejt egy igazgyöngyöt,
s vakon őrzi, bár nem ismerheti színét,
vágyaidd nyomában haladsz a rögös földön,
míg fölfedezed kincseid értékét.

